

Magdalena Ziolo

Specjalne strefy ekonomiczne jako forma interwencji państwa wspierająca rozwój przedsiębiorczości

---

Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu 14, 49-60

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MAGDALENA ZIOŁO

Uniwersytet Szczeciński

**SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE
JAKO FORMA INTERWENCJI PAŃSTWA
WSPIERAJĄCA ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**

Wprowadzenie

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju wymaga podjęcia przez państwo działań interwencyjnych zmierzających do wyrównywania szans rozwojowych na obszarach objętych regresem. Ingerencja państwa w mechanizm wolnorynkowy polega między innymi na tworzeniu wyodrębnionych terytorialnie stref przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach¹. Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) traktowane są jako innowacyjny instrument polityki regionalnej państwa, który jednocześnie budzi kontrowersje. Tworzenie SSE wpływa na mechanizm konkurencji, prowadzi do uprzywilejowania podmiotów, które działają na terenie strefy. Stąd ustawowo są uregulowane działalność stref oraz ich delimitacja ze względu na kryterium ilościowe (liczba stref i zajmowany przez nie obszar) i jakościowe (rodzaj podmiotów działających w strefach, przedmiot prowadzonej przez te podmioty działalności, rodzaj przyśługujących im preferencji).

Celem artykułu jest przedstawienie roli oraz mechanizmu działania specjalnych stref ekonomicznych ze szczególnym uwzględnieniem ich wpływu na lokalną przedsiębiorczość.

---

¹ J. Ickiewicz, *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce w latach 1995–2007*, w: *Współczesne finanse. Stan i perspektywy rozwoju finansów przedsiębiorstw i ubezpieczeń*, red. B. Kolosowska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2008, s. 423.

1. Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce i na świecie

Zgodnie z zapisami ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych są one wyodrębnioną, niezamieszkałą częścią terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na której może być prowadzona działalność na zasadach określonych ustawą². W momencie tworzenia SSE zakładano, że przyczynią się one do rozwoju i zróżnicowania eksportu, sprzyjąc będą powstawaniu nowych miejsc pracy, pozwolą implementować innowacyjne rozwiązania oraz wprowadzić nowe założenia i prorozwojową politykę państwa (na przykład w aspekcie prawnym, ekonomicznym, współpracy międzysektorowej), jak również pobudzą rozwój infrastruktury. Oczekiwania te zostały zdefiniowane w ustawie³.

Obecnie w Polsce działa 14 SSE utworzonych na czas określony do 2017 roku⁴, których powierzchnia obejmuje 12 tys. ha. Podejmowane są obecnie starania zmierzające do zwiększenia powierzchni SSE do 20 tys. ha. Każda ze stref tworzy średnio dziewięć podstref⁵, co powoduje, że poszczególne SSE cechuje kilka lub więcej lokalizacji na terenie województw. Ze względu na cel i kreowane rezultaty społeczno-gospodarcze SSE miały być lokalizowane na terenach, gdzie konieczne były przekształcenia strukturalne, dotkniętych regresem, zagrożonych marginalizacją. Praktyka funkcjonowania stref pokazała jednak, że przedsiębiorcy preferują lokalizacje wyposażone w infrastrukturę lub majątek do zagospodarowania. SSE utworzono więc na terenach zagospodarowanych, na których funkcjonowały już przedsiębiorstwa. Doprowadziło to do rozróżnienia przedsiębiorców funkcjonujących na terenie stref na dwie grupy: działających na podstawie zezwolenia lub działających bez zezwolenia, co skutkuje zakresem przyznawanych ulg podatkowych⁶. Wybór przedsiębiorców, którzy uzyskują zezwolenie, odbywa się na drodze przetargu lub rokowań podjętych na publiczne zaproszenie⁷. Zezwolenie stanowi dla przedsiębiorcy podstawę do korzystania z pomocy publicznej.

---

² Art. 2 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych, t.j. DzU 2007, nr 42, poz. 274.

³ *Ibidem*, art. 3.

⁴ Planowane jest wydłużenie okresu funkcjonowania SSE do 2020 r.

⁵ W. Danielak, *Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) – teraźniejszość i przyszłość*, „Ekonomiczne Problemy Usług” nr 21, Szczecin 2008, s. 40.

⁶ J. Ickiewicz, *op.cit.*, s. 424.

⁷ Art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych...

Pojęcie SSE w szerszym zakresie funkcjonuje również w wymiarze międzynarodowym i oznacza wyodrębnione geograficznie terytorium administrowane przez samodzielną jednostkę, oferujące zachęty (preferencje) dla podmiotów lokalizujących działalność na tym obszarze⁸. W tym kontekście tak zdefiniowane strefy wyróżnia⁹: 1) geograficznie wyodrębnione terytorium, 2) jeden podmiot zarządzający (lub administrujący), 3) zakres preferencji zależny od umiejscowienia działalności w strefie, 4) wyodrębniony obszar celny z preferencjami (obszar wolnocłowy), 5) uproszczenie procedur.

Systematyczna ewolucja form i koncepcji funkcjonowania specjalnych stref na świecie doprowadziła do ich znaczącego zróżnicowania. Obecnie wyróżnia się¹⁰:

- obszary portowe, na przykład Colon w strefie wolnego handlu (ang. *free trade zones* – FTZ), które są obszarem wolnocłowym, czy w niewielkiej Panamie, oferujące możliwość magazynowania i składowania towarów, usługi dystrybucyjne oraz operacje reeksportowe;
- strefy produkcji eksportowej (ang. *export processing zones* – EPZ) – obszary przemysłowe oferujące zachęty dla eksporterów zasadniczo w dwóch formach: tradycyjnej i hybrydowej; zgodnie z założeniami tradycyjnego modelu strefy produkcji eksportowej jest to obszar przemysłowy przeznaczony wyłącznie na działalność firm zorientowanych na eksport w przeciwieństwie do modelu hybrydowego, który zakłada, że obszar ten jest podzielony na strefę centralną, w której działają przedsiębiorcy zorientowani na eksport, i pozostałe obszary, w których działają inne firmy niezależnie od tego, czy przedmiot ich działalności ogniskuje się na eksporcie, czy nie;
- strefa produkcji eksportowej jednego przedsiębiorcy (ang. *single factory* – EPZ) – zachęty i preferencje są adresowane do indywidualnego przedsiębiorcy niezależnie od miejsca prowadzonej przez niego działalności (w strefie lub poza nią);
- port bezcłowy (ang. *freeport* – FP) – duży obszar, na którym dopuszcza się prowadzenie każdego rodzaju działalności, łącznie z turystyką i sprzedażą detaliczną; obszary te cechuje znaczący zakres preferencji adresowanych do przedsiębiorców;

---

⁸ *Special Economic Zones. Performance, lessons learned, and implications for zone development*, „The World Bank Group”, April 2008, s. 2, www.fias.net.

⁹ *Ibidem*, s. 9.

¹⁰ *Ibidem*, s. 10.

- strefa rozwoju przedsiębiorczości (ang. *enterprise zone* – EZ) – powoływana w celu rewitalizacji obszarów przekształceń gospodarczych lub obszarów wiejskich poprzez wykorzystanie preferencji podatkowych oraz dotacji dla przedsiębiorców;
- strefy wyspecjalizowane (ang. *specialized zones* – SZ) – obejmują parki przemysłowe, parki technologiczne, strefy petrochemiczne, centra logistyczne itp.

Podstawowe dane dotyczące specjalnych stref w Europie Centralnej i Wschodniej przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Specjalne strefy w Europie Centralnej i Wschodniej według rodzaju

Kraj	Rok powstania	Liczba stref	Rodzaj strefy
Bułgaria	1987	20	hybrydowa EPZ, SZ
Chorwacja	1996	14	hybrydowa EPZ
Federacja Rosyjska	1996	6	FP
Litwa	2000	10	hybrydowa EPZ, FP
Łotwa	1996	4	FTZ, FP
Polska	1995	48	hybrydowa EPZ/FTZ, FP, SZ
Rumunia	1992	7	hybrydowa EPZ, FTZ
Serbia	1994	3	FTZ
Ukraina	1997	16	FTZ

Źródło: *Special Economic Zones...*, s. 10–11.

Prototypem dla działających współcześnie stref stała się ustanowiona w 1951 roku pierwsza, bezcłowa strefa w Puerto Rico oraz utworzona w 1958 roku irlandzka strefa Shannon¹¹. Koncepcja specjalnych stref jako wydzielonych terytoriów państwa o preferencyjnych warunkach prowadzenia działalności znana była już w czasach starożytnych (wolne porty) i systematycznie ewoluowała (tabela 2)¹².

Dynamiczny rozwój stref na świecie nastąpił po 1980 roku. Obecnie strefy w wymiarze międzynarodowym wykazują wysoką tendencję do koncentracji.

¹¹ W Polsce najstarszą SSE jest Euro-Park Mielec utworzony w 1997 r.

¹² *Specjalne strefy ekonomiczne. Badanie – edycja 2007 r. Raport KPMG, „Doradztwo Gospodarcze” 2007, s. 11.*

Dotyczy to krajów Azji i Pacyfiku (szczególnie Chin), Ameryki Łacińskiej, Europy Centralnej i Wschodniej oraz Azji Centralnej.

Tabela 2

Rozwój specjalnych stref ekonomicznych w wybranych krajach europejskich

Kraj	Liczba stref	Rok ustanowienia
Cypr	1	1973
Dania	10	1891
Finlandia	2	1970
Francja	87	1992
Grecja	3	1914
Hiszpania	5	1998
Irlandia	2	1958
Malta	11	1988
Niemcy	8	1888
Portugalia	2	1980
Wielka Brytania	62	1988
Włochy	24	1719
Szwajcaria	4	1854
Szwecja	4	1785

Źródło: jak pod tabelą 1.

2. Specjalne strefy ekonomiczne jako przejaw interwencjonizmu państwowego

Interwencjonizm wyraża się ingerencją państwa w stosunki gospodarczo-polityczne panujące na wolnym rynku¹³. Specjalne strefy ekonomiczne są tego wyrazem. Ich powoływanie ma na celu wzmożenie przedsiębiorczości oraz stymulowanie procesów wzrostu i rozwoju na obszarach dotychczas nieefektywnych ekonomicznie, zagrożonych marginalizacją. Przedmiotem oddziaływania państwa są podmioty gospodarcze, od których oczekuje się określonych zachowań, współgrających i przyczyniających się do osiągnięcia celów zdefiniowanych w strategicznych założeniach prowadzonych przez dany kraj rodzajów polityki.

¹³ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Interwencjonizm>.

Sektor publiczny w celu wywołania u przedsiębiorców pożądaných postaw skutkujących określonymi rezultatami makroekonomicznymi (spadek bezrobocia, kreowanie procesów wzrostu i rozwoju, podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności) posługuje się wieloma narzędziami, głównie o charakterze prawnym i ekonomicznym. Otoczenie prawne kreowane przez sektor publiczny określa ramy działalności podmiotów gospodarczych, zapewnia niezbędne regulacje dotyczące podstaw ich funkcjonowania oraz działania SSE, jak i możliwości udzielania pomocy publicznej¹⁴. Na poziomie jednostek samorządu terytorialnego rolę prawnych instrumentów interwencjonizmu pełnią akty prawa miejscowego (na przykład uchwały, decyzje, zaświadczenia)¹⁵. Instrumenty prawne adresowane do podmiotów zlokalizowanych w SSE pozwalają na kształtowanie między innymi wysokości stawek poszczególnych podatków i opłat (w tym lokalnych) istotnych dla przedsiębiorców działających na terenie strefy. Znaczącą rolę przypisuje się również instrumentom administracyjnym oraz planistycznym. W przypadku SSE szczególnym instrumentem administracyjnym jest zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie strefy. Dzięki niemu możliwe jest wyselekcjonowanie podmiotów, których działalność umożliwi osiągnięcie celów określonych w planie rozwoju strefy¹⁶. W wymiarze planistycznym najbardziej znaczące są uchwały rad gmin w sprawie przyjęcia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, na podstawie którego wydawane są decyzje administracyjne (na przykład pozwolenia na budowę).

Interwencjonizm ma także charakter finansowy i wyraża się w stosowaniu przez państwo narzędzi ekonomicznych, do których należą między innymi dochody (podatki¹⁷ i opłaty) oraz wydatki publiczne. Dochody uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie strefy w ramach zezwolenia przez osoby prawne lub osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą są zwolnione z podatku dochodowego na zasadach określonych w ustawach o podatku

---

¹⁴ Zgodnie z art. 87 pkt 1 *Traktatu Wspólnot Europejskich* wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu środków państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji, poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę między państwami członkowskimi. Szerzej: I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2006, s. 26–27.

¹⁵ M. Poniatowicz, *Instrumenty wspierania rozwoju lokalnego – próba systematyzacji*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 471, Szczecin 2007, s. 284.

¹⁶ Art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych...

¹⁷ B. Kurczewska, *Interwencjonizm państwowy i jego rola w gospodarce*, <http://mikro.univ.szczecin.pl/bp/pdf/6/0.pdf>.

dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych¹⁸. Przedsiębiorcy działający na terenie SSE korzystają z określonych preferencji podatkowych, które różnią się w zależności od roku, w którym przedsiębiorca uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w strefie (tabela 3)¹⁹.

Tabela 3

Ekonomiczne instrumenty interwencjonizmu państwa wykorzystywane na obszarze SSE

Przedsiębiorcy, którzy otrzymali zezwolenie do końca grudnia 2000 roku	<ul style="list-style-type: none"> – Mali przedsiębiorcy zachowują prawo do nielimitowanych ulg w podatku dochodowym do 31 grudnia 2011 r. – Średni przedsiębiorcy zachowują prawo do nielimitowanych ulg w podatku dochodowym do 31 grudnia 2010 r. – Dla dużych przedsiębiorców, którzy uzyskali zezwolenia do końca 1999 r., maksymalna pomoc publiczna wynosi 75% kosztów inwestycji, a dla tych, którzy uzyskali zezwolenia w 2000 r. – 50% kosztów inwestycji. – Dla przedsiębiorców z sektora motoryzacji maksymalna pomoc publiczna wynosi 30% kosztów inwestycji. – Przy ustaleniu dopuszczalnej wielkości pomocy publicznej uwzględnia się całkowitą wielkość pomocy publicznej, jaką duży przedsiębiorca, również z sektora motoryzacyjnego, otrzymał od 1 stycznia 2001 r.
Przedsiębiorcy, którzy otrzymali zezwolenie od 1 stycznia 2001 roku	<p>Przedsiębiorcy korzystają ze zwolnienia od podatku dochodowego dochodów uzyskiwanych z działalności prowadzonej w SSE. Pomoc regionalna w formie zwolnień podatkowych przysługuje z tytułu: kosztów nowej inwestycji, tworzenia nowych miejsc pracy. Przedsiębiorca korzystający z pomocy z tytułu kosztów nowej inwestycji jest zobowiązany do: 1) prowadzenia działalności gospodarczej przez okres nie krótszy niż 5 lat; 2) utrzymania własności składników majątku, z którymi były związane wydatki inwestycyjne przez okres pięciu lat od dnia wprowadzenia do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym. Przedsiębiorca korzystający z pomocy z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy związanych z daną inwestycją musi utrzymać nowo utworzone miejsca pracy przez okres nie krótszy niż pięć lat. Maksymalna intensywność pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw (z wyłączeniem przedsiębiorców prowadzących działalność w sektorze transportu) zostaje podwyższona o 15 punktów procentowych. Maksymalna intensywność pomocy dla inwestycji z sektora motoryzacyjnego wynosi 30% intensywności dopuszczalnej na danym obszarze, jeżeli kwota pomocy przekracza równowartość 5 mln EUR. Minimalna wysokość nakładów inwestycyjnych uprawniająca do korzystania z pomocy publicznej w SSE wynosi 100 tys. EUR, udział własny przedsiębiorcy w inwestycji musi wynosić 25%.</p>

Źródło: *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce*, <http://www.wroclaw.pl/m3554/p6666.100.0.aspx>.

Przedsiębiorcy, którzy uzyskali zezwolenie na działalność w SSE po 1 stycznia 2007 roku, mogą uzyskać pomoc regionalną na nowe inwestycje rozumiane

¹⁸ Art. 12 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych...

¹⁹ J. Ickiewicz, *op.cit.*, s. 424–428.

jako wydatki na środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne polegające na utworzeniu nowego lub rozbudowie istniejącego przedsiębiorstwa, dywersyfikacji produkcji przedsiębiorstwa przez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów, na zasadniczej zmianie dotyczącej całościowego procesu produkcyjnego istniejącego przedsiębiorstwa, nabycie przedsiębiorstwa, które jest w likwidacji albo zostałoby zlikwidowane, gdyby nie zostało nabyte, przy czym przedsiębiorstwo jest nabywane przez niezależnego inwestora²⁰. Koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą publiczną to koszty inwestycji oraz koszty pracy. Koszty inwestycji to koszty poniesione przez przedsiębiorcę na terenie SSE w okresie objętym zezwoleniem pomniejszone o podatek VAT. W przypadku przedsiębiorców realizujących duże projekty inwestycyjne (powyżej 50 mln EUR) im wyższa jest wartość inwestycji, tym niższa wartość preferencji podatkowych²¹. Koszty pracy stanowią podstawę do ulgi w podatku dochodowym do wysokości dwuletnich kosztów pracy kwalifikujących się do objęcia pomocą²².

3. Wpływ specjalnych stref ekonomicznych na rozwój przedsiębiorczości

W roku 2006 łączny obszar wszystkich SSE działających w Polsce wynosił 8164 hektarów, a liczba zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności na terenie poszczególnych stref – poza suwalską i tarnobrzeską – wzrastała systematycznie (tabela 4)²³.

Tabela 4

Liczba zezwoleń na działalność w SSE w latach 2004–2006

Strefa	2004	2005	2006
1	2	3	4
Kamiennogórska	6	10	14
Katowicka	7	24	36
Kostrzyńsko-Słubicka	8	25	26
Krakowska	2	5	12

²⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, DzU 2006, nr 190, poz. 1402.

²¹ J. Ickiewicz, *op.cit.*, s. 429 oraz par. 4 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, DzU 2006, nr 190, poz. 1402.

²² J. Ickiewicz, *op.cit.*, s. 429.

²³ *Specjalne strefy ekonomiczne. Badanie – edycja 2007 r...*, s. 14.

1	2	3	4
Legnicka	6	9	15
Łódzka	14	14	23
Mielecka	10	9	10
Pomorska	2	4	16
Słupska	4	8	9
Starachowicka	9	10	19
Suwalska	1	8	1
Tarnobrzaska	19	18	17
Wałbrzyska	8	22	22
Warmińsko-Mazurska	1	9	10

Źródło: *Specjalne strefy ekonomiczne. Badanie – edycja 2007 r...*, s. 14.

Rosnąca liczba zezwoleń wydawanych na prowadzenie działalności w SSE świadczy o zainteresowaniu inwestorów alokowaniem kapitału na ich terenie. Strefy stają się jednak nie tylko terenem, na których rozwijają się duże inwestycje, ale oddziałują także na kształtowanie się wielokierunkowych powiązań pomiędzy podmiotami działającymi na ich terenie i poza nim. Dotyczy to w szczególności zagadnień kooperacji i konkurencji między podmiotami umiejscowionymi w strefie. Rozwija się również otoczenie stref – powstają instytucje zapewniające profesjonalną obsługę inwestorów zlokalizowanych na terenie SSE (bankowe, ubezpieczeniowe, doradcze). Trudny do oceny pozostaje jednak ogólny wpływ tworzenia specjalnych stref ekonomicznych na kreowanie nowych przedsiębiorstw. Prowadzona ewidencja pozwala na ocenę tendencji w zakresie wzrostu liczby wydawanych zezwoleń na prowadzenie działalności na terenie SSE, nie pozwala jednak uzyskać informacji umożliwiających ocenę, ile z nowo wydanych zezwoleń otrzymały podmioty już działające, które przenieśli swoją działalność na teren SSE z uwagi na istniejące tam preferencje. Ponadregionalny charakter SSE (np. Tarnobrzaska SSE ma swoje podstrefy w sześciu województwach) utrudnia również dokonanie rzetelnej oceny wpływu poszczególnych stref na lokalną przedsiębiorczość.

Lokalizowanie przez dużych inwestorów (w tym zagranicznych) działalności na terenie SSE przyczynia się do umiejscowienia w ich otoczeniu zakładów podmiotów kooperujących. Realizacja zamierzeń inwestycyjnych na terenie strefy wymaga współdziałania dużych przedsiębiorców z mniejszymi podmiotami zapewniającymi między innymi komponenty do produkcji i bieżącą obsługę pro-

cesów wytwarzania. W przypadku inwestorów zagranicznych nie zostało jednak potwierdzone ich znaczące oddziaływanie na wielkość popytu na rynkach lokalnych, firmy te zaopatrują się bowiem w komponenty do produkcji w przedsiębiorstwach macierzystych²⁴, natomiast proste usługi zakupują od lokalnych przedsiębiorców.

Na terenie SSE coraz bardziej zauważalna jest koncentracja branżowa firm i tendencja do formowania struktur klastrowych²⁵. Zjawisko to dotyczy w szczególności dwóch stref – legnickiej i katowickiej, w której dominuje branża motoryzacyjna (w strefie legnickiej 70% producentów reprezentuje ten sektor, a w katowickiej – 65%)²⁶. Rozwój klastrów pozytywnie wpływa na współpracę pomiędzy firmami i zapewnia podnoszenie konkurencyjności poprzez wzajemną wymianę doświadczeń między kooperantami.

Wpływ SSE na przedsiębiorczość przejawia się zarówno w wymiarze ilościowym (dynamika zmian liczby przedsiębiorców działających w strefie i jej otoczeniu), jak i jakościowym (oddziaływanie na proces wytwarzania i kulturę organizacyjną). Rosnąca liczba przedsiębiorstw działających na terenach polskich stref oraz utrzymujące się zainteresowanie lokowaniem inwestycji na ich terenie to elementy istotnie oddziałujące na kondycję gospodarki regionalnej. Przedsiębiorcy działający na terenie stref kooperują i konkurują (koopetycja), co pozwala na doskonalenie technik wytwarzania, wymianę doświadczeń w zakresie stosowanych technologii produkcji, transfer innowacji. Elementy te kształtują jakość produktów finalnych i świadczonych usług. Istotne jest również systematyczne kształcenie kadry pracowniczej jako skutek dostosowania kwalifikacji do wymogów zgłaszanych przez inwestorów działających na terenie stref.

Na terenie SSE systematycznie realizowane są zróżnicowane inwestycje infrastrukturalne, co przyczynia się do ogólnej poprawy wyposażenia regionów w infrastrukturę, a jednocześnie kreuje popyt na usługi lokalnych przedsiębiorców działających w następujących branżach: geodezyjnej, projektowej, budowlanej, transportowej. Wzrost popytu na świadczenie usług w wymienionych sektorach jest również impulsem dla lokalnych rynków w zakresie kształtowania oferty edukacyjnej i szkoleniowej. Obsługa SSE często implikuje konieczność

---

²⁴ H. Nakonieczna-Kisiel, *O roli bezpośrednich inwestycji zagranicznych w polskim handlu zagranicznym*, „Firma i Rynek” 2007, nr 1, s. 27.

²⁵ *Specjalne strefy ekonomiczne. Badanie – edycja 2007 r...*, s. 8.

²⁶ *Ibidem*.

nawiązania współpracy między sąsiadującymi jednostkami samorządu (transfer pracowników do SSE) oraz firmami działającymi na ich terenie.

Znaczącym walorem SSE jest zdolność do koncentrowania na jednym terenie podmiotów gospodarczych. Obecnie dotyczy to przedsiębiorców działających w określonych sektorach gospodarki, w przyszłości implikować może współpracę międzysektorową pomiędzy przedsiębiorcami, szkołami wyższymi i jednostkami badawczo-rozwojowymi. Współpraca taka będzie się przyczyniać do tworzenia podstaw dla centrów innowacji, szczególnie istotnych z punktu widzenia konkurencyjności i długookresowego rozwoju regionów.

Zakończenie

W roku 2006 w SSE zainwestowano około 10 mld PLN, a obszar stref powiększył się o 600 ha²⁷. Pod względem wartości inwestycji zrealizowanych na terenie SSE wiodącą grupę stanowią inwestorzy z Polski i USA oraz Niemiec i Japonii. W tym roku we wszystkich strefach zatrudnienie znalazło około 150 tys. osób. Szacuje się, że każde 100 stanowisk pracy utworzonych na terenie strefy kreuje powstanie od 50 do 100 stanowisk pracy poza strefą, co świadczy o silnym wpływie SSE na otoczenie²⁸, a więc na lokalne rynki pracy oraz lokalną przedsiębiorczość. Dzięki ich utworzeniu inicjowane są procesy wzrostu i rozwoju na terenie, na którym zostały zlokalizowane, pełnią one funkcje lokalnych i regionalnych biegunów wzrostu. Działalność SSE kreuje popyt na produkty i usługi lokalnych przedsiębiorców oraz zwiększa dostępność rozwiązań innowacyjnych i możliwość transferu wiedzy. W przyszłości SSE mogą się stać podstawą do budowania regionów z gospodarką opartą na wiedzy i informacji o wysokim poziomie innowacyjności.

---

²⁷ *Ibidem*, s. 18.

²⁸ *Ibidem*.

**SPECIAL ECONOMIC ZONES AS A FORM OF STATE INTERVENTION
SUPPORTING DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP****Summary**

Special Economic Zone (SEZ) is a separated area in which manufacturing or distribution activities can be conducted on preferential terms. The purpose of SEZs is to support regional development. The article has probed the influence of SEZs on local entrepreneurship in quantity and quality aspects.

Translated by Magdalena Ziolo